



Ocenianie kształtujące różne typy myślenia uczniów.

*Straszliwa przepaść
dzieli zamiar od spełnienia
(Mikołaj Gogol)*

Klub Nauczycieli Humanistów

10.03.2022 rok

Agata Reszewicz

KIERUNKI WSPÓŁCZESNEJ EDUKACJI

wg RAPORTU DLA UNESCO MIĘDZYNARODOWEJ KOMISJI DO
SPRAW EDUKACJI DLA XXI WIEKU

- **Uczyć się, aby wiedzieć** – główny cel to opanowanie narzędzi wiedzy
- **Uczyć się, aby działać** – główny cel to stosowanie w praktyce zdobytych wiadomości
- **Uczyć się, aby żyć wspólnie** – główny cel to współpraca z innymi dla realizacji wspólnych celów
- **Uczyć się aby być** – główny cel to działania wspierające pełny rozwój osobowości w różnych formach zaangażowania w życie rodziny, społeczeństwa, gospodarki

KOMPETENCJE KLUCZOWE

Kształtowanie kompetencji uczniów, tzn.:

- wiedzy,
- umiejętności,
- postaw odpowiednich do sytuacji.



PREAMBUŁA (wstęp do aktu prawnego)

PODSTAWY PROGRAMOWEJ

- ▶ *Ważnym zadaniem szkoły jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym.*
- ▶ *Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz dokumentowania swojej pracy (...) z zastosowaniem technologii informacyjno- –komunikacyjnych...*

Czego, jak, kogo, po co....



Uczeń uczy się dziś konektywnie, prawie stale będąc w sieci.

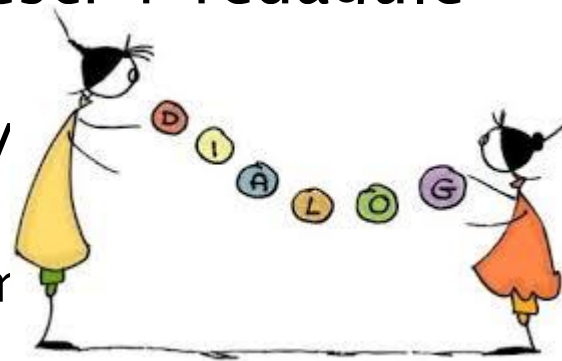
Konektywizm – uczenie się przez łączenie
(nowa teoria

uczenia się w epoce cyfrc

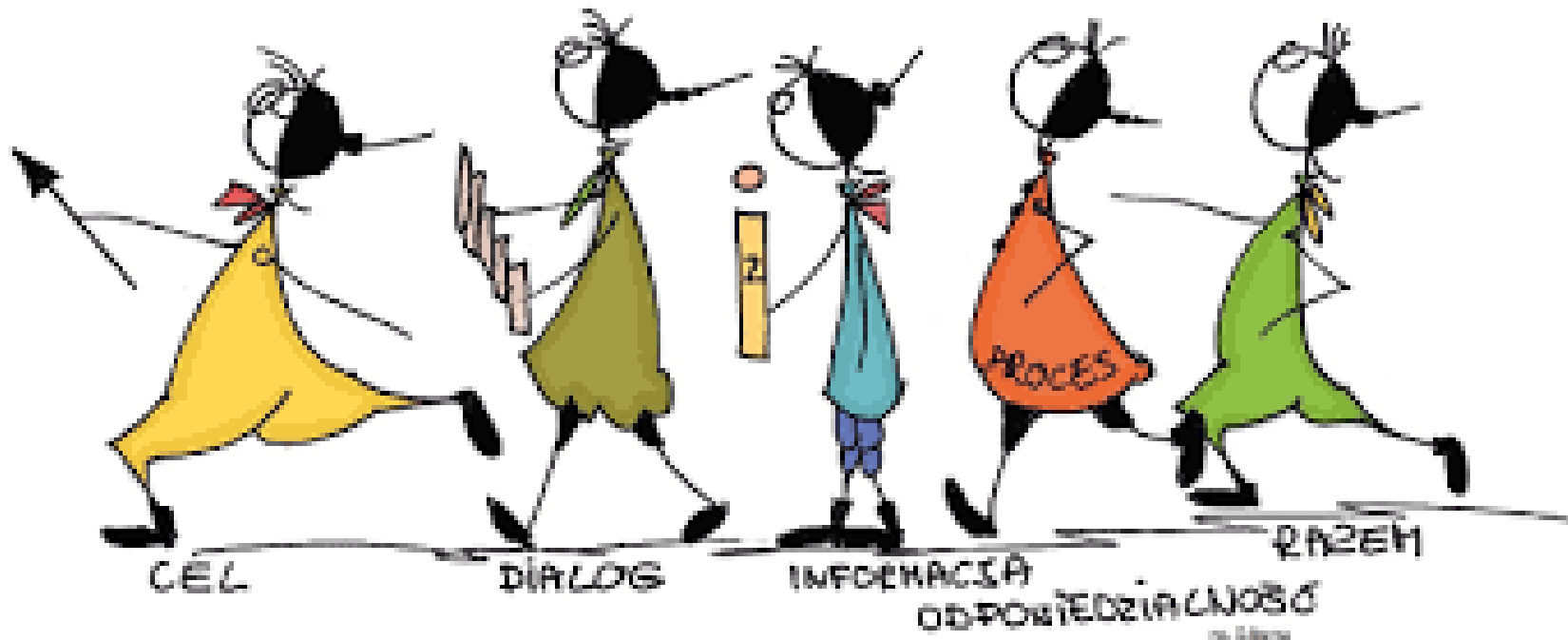


Uczeń:

- komunikuje się intensywnie w celu rozwiązywania różnych problemów (z użytkownikami sieci, kolegami, nauczycielami)
- przegląda informacje dostępne w różnych zasobach,
- czyta atrakcyjne dla siebie teksty, ogląda obrazy, rejestruje dźwięki,
- wybiera i streszcza ważne treści, zapisuje je do swoich plików,
- przetwarza, skraca, modyfikuje, treści i redaguje nowe dokumenty,
- tworzy węzły wiedzy i nadaje im typ np. linków i zakładek;
- przetwarza informacje i łączy różne problemy
- formułuje problemy do rozwiązania i stawia
- dzieli się swoimi opracowaniami z innymi,
- zbiera opinie i recenzje efektów własnej pracy;
- konsultuje swoje pomysły z innymi



Jak to oceniać?



Ocenianie, zgodnie z rozporządzeniem, nie pełni jedynie funkcji klasyfikującej (oceny sumujące), ale także informacyjną i motywującą (oceny bieżące, oceny kształtujące)

- ▶ Aby tak rozumiany proces oceniania przebiegał właściwie, nauczyciel powinien: 1) sformułować i przedstawić uczniom oraz ich rodzicom wymagania edukacyjne oraz określić sposoby sprawdzania poziomu osiągnięć ucznia; 2) prowadzić ocenianie bieżące i ustalać śródroczne oceny klasyfikacyjne według skali i w formach przyjętych w danej szkole; 3) ustalić warunki i sposoby przekazywania rodzicom (prawnym opiekunom) informacji zwrotnej o postępach i trudnościach ucznia w nauce.
- ▶ Ocenianie bieżące powinno być poprzedzone przekazaniem uczniowi kryteriów oceniania, czyli informacji, co będzie podlegało ocenie i w jaki sposób ocenianie będzie prowadzone. W ramach oceniania bieżącego, poza stosowaniem oceniania sumującego w postaci stopnia lub punktów, nauczyciele powinni również stosować ocenianie kształtujące, w tym szczególnie informację zwrotną pomagającą uczniom się uczyć.

Skąd wziąć stopień, gdy nie mamy stopni bieżących?

- Prosimy uczniów, aby zbierali dowody swojego uczenia się. Mogą to być dobrze napisane sprawdziany, poprawy klasówek, wykonane projekty, zapisy w OK zeszytcie itp. Na koniec roku zapraszamy do siebie ucznia, aby sam zaproponował stopień, na który jego zdaniem zasłużył i jednocześnie, aby przedstawił dowody. Jeśli zaproponowany stopień zgadza się z oceną, którą wystawiłby nauczyciel, to ten stopień jest wpisywany do cenzurki. Jeśli są rozbieżności (w każdą stronę), to uczeń przedstawia dowody i analizuje je wspólnie z nauczycielem. W tym sposobie ważne jest ustalenie wraz z uczniami kryteriów sukcesu, aby mogli na ich podstawie zaproponować ocenę końcową.

https://blog.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2020/11/Oceniwanie_w_nauczaniu_zdalnym_material_Centrum_Edukacji_Obywatelskiej-1.pdf

Ocena szkolna jest:
informacją o wyniku kształcenia
wraz z komentarzem dotyczącym
tego wyniku. Komentarz dotyczy
zwykle: warunków uczenia się,
sposobu uzyskania informacji o
wyniku oraz poprawnej interpretacji
wyniku,
sposobu wykorzystania tej
informacji w toku dalszego uczenia
się.

(Niemierko)

Ocenianie jest :

- procesem i systemem, który ma wspomagać rozwój ucznia.
- **Poznaniem własnych możliwości** – poddając się ocenianiu uczeń dowiaduje się, jaki posiada zakres wiedzy z danej dziedziny, jakie musi nabyć umiejętności i co jeszcze powinien zrobić, aby podnieść swój poziom wiedzy. Wystawiając ocenę cyfrową, nauczyciel informuje, jakie miejsce w skali 1–6 uczeń zajmuje pod względem posiadanych umiejętności i wiadomości. Ta informacja jest rzetelna przy jednoczesnym stosowaniu komentarza do oceny cyfrowej i przy założeniu, że uczeń zna kryteria ocen na dany poziom.
- **Rozwojem psychospołecznym** – ocena ma wpływ na określenie siebie w stosunku do innych osób w tej samej grupie społecznej.
- **Budowaniem właściwej motywacji.** Ocenianie może być i prawdopodobnie jest istotnym czynnikiem motywacyjnym. Wystawienie i skomentowanie oceny przyczynia się do wzbudzenia nadziei, że może być lepiej przy spełnieniu określonych przez nauczyciela warunków oraz że poziom wiedzy, umiejętności i postaw plasuje się w adekwatnym miejscu skali ocen szkolnych. Motywacja do nauki oparta jest zawsze na poczuciu zadowolenia i nadziei werbalizowanej przez osobę znaczącą i kompetentną czyli nauczyciela. Nieznaczący i niekompetentny, bez autorytetu nauczyciel nie będzie pozytywnie wpływał na motywację uczniów do nauki, do samorozwoju, do autokreacji.

Rodzaj funkcji	Implikacje funkcji w stosunku do oceny
Dydaktyczna	ocena powinna być informacją o stopniu opanowania treści nauczania (czynności) przez ucznia
Dydaktyczno-prognostyczna	powinna informować o stopniu znajomości zagadnienia niekoniecznie w oparciu o program wyłącznie szkolny, jest również pomocna przy planowaniu czynności nauczyciela, a także informuje o przyszłych wynikach ucznia na podstawie bieżących ocen dydaktycznych
Sterująco-metodyczna	powinna uzmysłwić nauczycielowi konieczność zmiany lub kontynuacji metod pracy z uczniem
Psychologiczna	powinna obejmować kontekst zdrowia psychicznego i fizycznego ucznia
Wychowawcza	powinna uwzględniać zaangażowanie, staranność, wkład pracy, warunki środowiskowe, itp.
Selektywna	powinna odróżniać uczniów dobrze przygotowanych do dalszej nauki od tych, którzy danej umiejętności jeszcze nie posiadli
Spółeczna	powinna kształtować stosunki w klasie i określić przygotowanie i predyspozycje ucznia do dalszej nauki, pracy

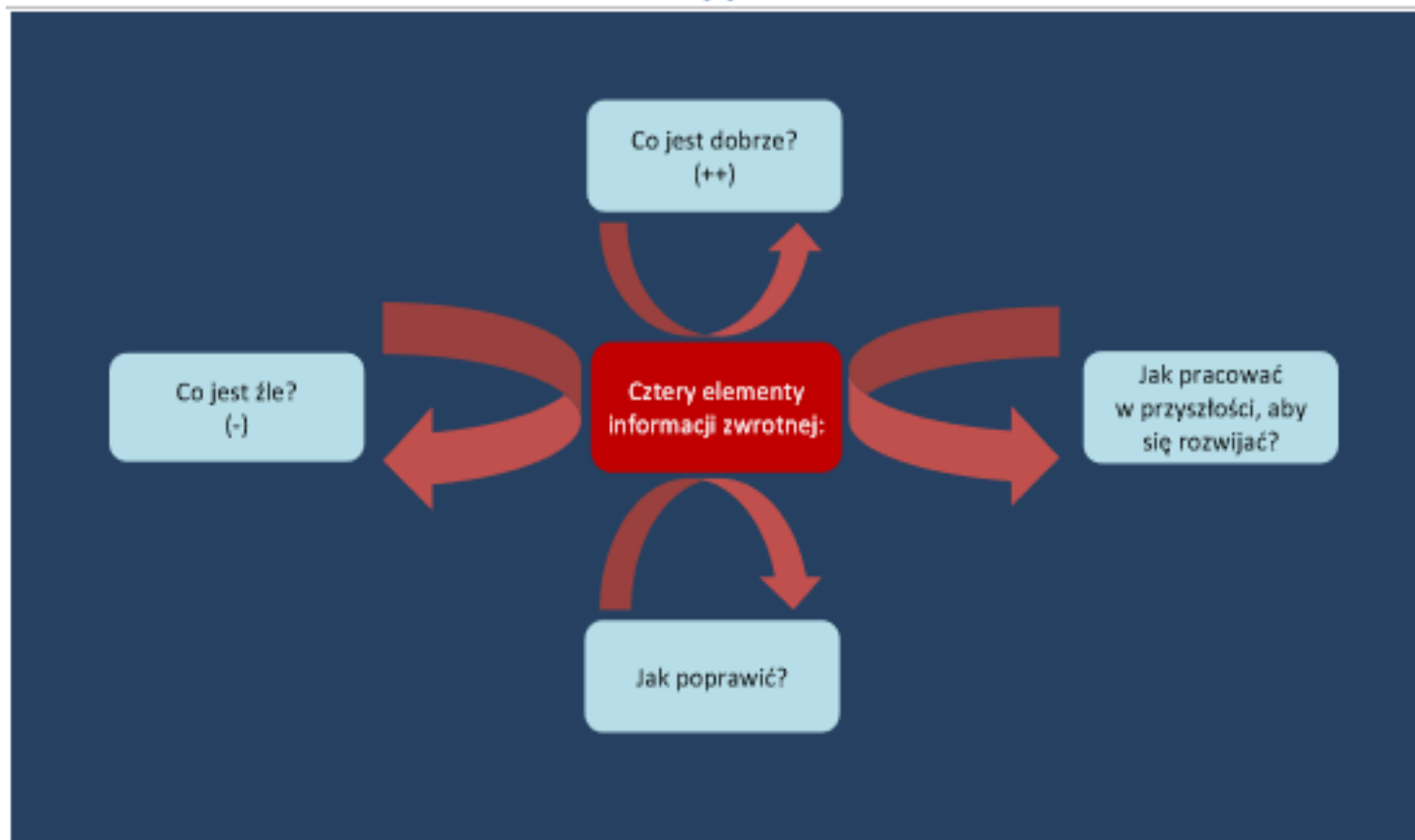
Funkcje i zależności oceny szkolnej
(Sołtys, Szmigiel 1999)

Ustawa o systemie oświaty w art. 44b ust. 5 określa cele oceniania. Są one jednakowe w kształceniu tradycyjnym, jak i zdalnym. Ocenianie wewnątrzszkolne ma na celu:

1. informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;
2. udzielanie uczniowi pomocy w nauce w postaci informacji o tym, co uczeń zrobił dobrze, co i jak powinien poprawić;
3. udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju;
4. motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu;
5. dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce, zachowaniu i specjalnych uzdolnieniach ucznia;
6. umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹ zapisano, że dyrektor jednostki systemu oświaty ustala, we współpracy z nauczycielami, sposób monitorowania postępów uczniów oraz sposób weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez nich ocenach. Przy czym art. 44b ust. 10 Ustawy o systemie oświaty stanowi, że szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego określa statut szkoły. Zatem i uszczegółowienia oceniania w czasie nauki zdalnej powinny znaleźć się w statucie i powinni zostać z nimi zapoznani uczniowie i ich rodzice.

Stopień szkolny jest symbolem (słownym, cyfrowym, literowym, procentowym) spełnienia określonych wymagań programowych. Jego znaczenie jest zależne od wymagań, jakie zastosowano w sprawdzaniu osiągnięć danego ucznia oraz od poziomu obiektywizmu sprawdzania osiągnięć, a pośrednio – także od innych właściwości sprawdzania. Stopnie szkolne tworzą określonej długości skalę stopni szkolnych, która, jak każda skala pomiarowa, jest systemem symboli przedstawiających wyniki pomiaru (Niemięko).



**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ 1
z dnia 22 lutego 2019 r.
w sprawie oceniania, klasyfikowania i
promowania uczniów i słuchaczy w
szkołach publicznych**

Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, roczne i końcowe oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych ustala się w stopniach według następującej skali:

- 1) stopień celujący – 6;
- 2) stopień bardzo dobry – 5;
- 3) stopień dobry – 4;
- 4) stopień dostateczny – 3;
- 5) stopień dopuszczający – 2;
- 6) stopień niedostateczny – 1.

Dz.U.2021.1915 t.j.

Akt obowiązujący

Wersja od: 22 października 2021 r.

Art. 44i. [Zasady ustalania
śródrocznych i rocznych ocen
klasyfikacyjnych]

Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej:1)

oceny bieżące i śródroczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane w sposób określony w statucie szkoły;

2) roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane według skali określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb.

4. Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, oceny bieżące oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne ze wszystkich albo wybranych obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.

5. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane również według skali określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb

Jak oceniać egzaminy próbne?

- ▶ <https://umarlestatuty.pl/2018/12/01/czy-nauczyciel-moze-wpisac-ocene-za-probna-mature/>
- ▶ w opinii MEN próbne egzaminy mają cel diagnostyczny, więc nie są formą sprawdzania postępów realizacji postawy programowej, a z tego wynika, że nie powinny mieć wpływu na ocenę roczną i końcową. [4]
- ▶ Spoglądając również na określone w ust. 5 wyżej wspomnianego art. 44b u.s.o. cele oceniania osiągnięć edukacyjnych, próżno doszukać się tam przesłanek do tego, by przeliczać punkty uzyskane w próbnym egzaminie na oceny, bo – takie oceny mogą nawet stać w sprzeczności z pkt. 1, który mówi, że ocenianie ma przekazywać informacje o postępach w zakresie osiągnięć edukacyjnych (ocena z próbnego egzaminu nie daje takich informacji – jest natomiast wiadomością odnośnie tego, jak została opanowana przez ucznia w całości podstawa programowa, choć uczeń jest ciągle w trakcie jej realizacji) oraz z pkt. 4, który mówi, że ocenianie ma na celu „motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu” (a czy motywującą może być ocena, którą dostajemy za egzamin oceniający znajomość całej podstawy programowej, której przecież jeszcze nie zrealizowaliśmy?).
- ▶ Przy tym trzeba też pamiętać, co ma być celem próbnego egzaminu – obycie się z formułą, procedurami, sprawdzenie się ucznia w nowych dla niego okolicznościach. Nie powinno być nigdy celem próbnego egzaminu ocenianie ucznia za jego wiedzę i umiejętności – takie podejście jest niepedagogiczne, demotywujące i może skłaniać do unikania próbnego egzaminu.
- ▶ A co z wpisywaniem wyników próbnego egzaminu do dziennika? Zgodnie z §10 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. z 2014 r. poz. 1170) nie ma takiego obowiązku. Jeśli już jednak nauczyciel zdecyduje się na wpisanie takiego wyniku, to powinna być to tylko informacja o tym, jakie rezultaty zostały przez ucznia osiągnięte (to również informacja dla niego samego), a nie podstawa do wystawienia oceny semestralnej bądź rocznej.

[1] <https://kuratorium.krakow.pl/probne-egzaminy-zewnetrze-a-o.../>

[2] <https://www.nadzor-pedagogiczny.pl/.../informacja-na-te.../17905>; <https://www.experto24.pl/.../wynikow-egzaminow-probnych-nie-w...>

[3] <https://www.gov.pl/.../probny-egzamin-osmoklasisty-informacje...>

[4] Por. http://www.kuratorium.waw.pl/.../2-6052997835159-1403_bj6ug.p

Małopolski Kurator Oświaty (2018r)

- ▶ Przeprowadzanie takich egzaminów w szkole ma przede wszystkim znaczenie edukacyjne – w szczególności kształtuje umiejętności planowania pracy, samodzielności, radzenia sobie w warunkach stresu związanego z sytuacją egzaminacyjną. Wyniki takich egzaminów mają również potencjał diagnostyczny: dla uczniów i nauczycieli.
- ▶ Ocenianie wewnątrzszkolne stawia przed ocenami szkolnymi cele wskazane w szczególności w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2198 z późn. zm.). Artykuł 44b ust. 3 pkt. 1 tej ustawy stanowi, że ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega w szczególności na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (...) oraz wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania. Tzw. „próbne egzaminy zewnętrzne” przygotowywane są bez uwzględnienia wskazanego powyżej zróżnicowania.
- ▶ Powyższe oznacza, że nie można wyniku tzw. **próbnego egzaminu zewnętrznego** traktować jako elementu bieżącego oceniania. Nie można więc w szczególności wpisywać tego wyniku (lub oceny uzyskanej w wyniku przeliczenia wyniku egzaminu na ocenę szkolną) do dzienników.

Ocenianie jako informacja

- ▶ Komentarz ustny nauczyciela
- ▶ Ocena opisowa
- ▶ Punkty
- ▶ Procenty
- ▶ Samoocena
- ▶ Ocena koleżeńska
- ▶ Ankieta



.....
.....

Słowo ocenianie w języku polskim kojarzy się z krytyką i badaniem, na ile praca odstaje od ideału.

- ▶ Postarajmy się rozdzielić ocenianie stopniem (sumujące) od informacji zwrotnej (oceny kształtującej). Najlepiej, gdy kształtująco oceniane są prace w czasie procesu uczenia się, a sumująco prace końcowe.
- ▶ Badania wykazują, że jeśli uczeń otrzymuje komentarz i jednocześnie stopień wyrażony cyfrą, to nie czyta wnikliwie komentarza, tylko zaczyna porównywać otrzymaną cyferkę z cyferkami kolegów. Nauczyciel stawiający stopień może właściwie darować sobie komentarz. Za to decydując się na ocenę stopniem powinno się ten stopień uczniowi uzasadnić. Uczeń ma prawo dowiedzieć się, dlaczego dostał dany stopień.
- ▶ Przy stosowaniu nacobezu (kryteriów) uczeń znacznie częściej sam umie sobie na to pytanie odpowiedzieć. Jak więc sobie radzić? Trzeba ustalić, które prace będą oceniane sumująco, a które kształtująco.

- ▶ Absurdalne jest ciągłe ocenianie, które pomimo jasnych kryteriów nie daje uczniom jasności w ocenianiu i nie mobilizuje ich do pracy.
- ▶ Rezygnacja ze stopni jest skuteczna zwłaszcza w przypadku uczniów, dla których liczą się osiągnięcia.



Samooocena

- ▶ **Jeśli uczeń potrafi ocenić,** ile się nauczył i ile musi się jeszcze uczyć, aby osiągnąć wyznaczony cel, to pomaga mu to w procesie uczenia się i czyni z niego aktywnego uczestnika tego procesu. Samooocena jest najwyższym stopniem OK. Bardzo trudno ocenić samego siebie, ale taka ocena jest zawsze sprawiedliwa i daje od razu informację jak trzeba dalej się uczyć.

W książce „Strategies to Inspire Active Learning” Merrill Harmin pokazuje istnienie czegoś, co w polskim przekładzie nazwano „duchem klasy”. Autor wyjaśnia, że to pojęcie ściśle wiąże się z zaangażowaniem uczniów w uczenie się, ze stworzeniem w klasie takiej atmosfery, która inspirowuje i motywuje uczniów do zdobywania wiedzy.

Filary budowania atmosfery sprzyjającej uczeniu się – Merrill Harmin

▶ **Poczucie własnej wartości**

Uczniowie sprawiają wrażenie osób pełnych szacunku dla siebie samych, świadomych swoich możliwości oraz wiedzących, że ich wartość jako istot ludzkich nie zależy od sukcesu lub pochwały. Uczniowie nie sprawiają wrażenia zawstydzonych. Nie trwają w nieustannej gotowości do sprostania każdemu zadaniu czy wygrania kolejnej rozgrywki. Siedzą wyprostowani. Czują się w klasie bezpiecznie, są odprężeni i całkowicie pochłonięci nauką.

Zaangażowanie.

Uczniowie z zaangażowaniem zajmują się pracą. Nie oznacza to jednak, że pracują gorączkowo, z niepokojem czy w napięciu. W klasie panuje umiarkowany gwar i ruch. Nie ma przestojów w nauce. Uczniowie nie zerkają na zegarki w oczekiwaniu na koniec lekcji, za to z widoczną przyjemnością i zainteresowaniem zajmują się pracą.

Samodzielność

Uczniowie są samodzielni, kierują się wewnętrzną motywacją. Biorą odpowiedzialność za swoje poczynania. Dokonują samodzielnych wyborów, sami decydują, kiedy są gotowi do pracy i kiedy ją skończą. Nie trzeba wydawać im drobiazgowych poleceń. To tak, jakby każdy z nich mówił: *Dbam o to, co do mnie należy. Potrafię dać sobie radę i samodzielnie dojść do rozwiązania. Nie trzeba mi wszystkiego szczegółowo tłumaczyć.*

Współpraca

Uczniowie dbają o dobre relacje z innymi, także z nauczycielem. Słuchają siebie nawzajem.

Akceptują innych i czują się akceptowani.

Okazują sobie szacunek. Nie lekceważą innych i sami nie czują się odrzuceni. W sytuacjach konfliktowych uczniowie i nauczyciele dążą do znalezienia rozwiązania problemu. Atmosfera panująca w klasie sprzyja wyzwolaniu tego, co w każdym z uczniów jest najlepsze. Uczniowie chętnie ze sobą współpracują, nie izolują się od grupy, nie rywalizują ze sobą. Nauka często przebiega w parach lub w grupach.

INFORMACJA ZWROTNA

